

ביאורים

למדנו שהמצוות מוציאות מהכוח אל הפועל את הנפש האלוהית של האדם. לפיכך כל אדם מוכרח לקיים את המצוות באותה הצורה בה הוא מצווה: לא פעם נוכל למצוא מעשי מצווה מסוימים שעבור אדם אחד הם הנכונים והמשלימים ביותר, ואילו לאדם אחר הם אסורים. הבדל זה נובע מהעובדה ששורש נפשם של שני האנשים הללו שונה, ולכל אחד מהם תכונות 'גנטיות' שונות של הנפש האלוהית. כאשר ישנו הבדל מהותי בשורש, ישתנה גם אופי המצוות, כיוון שהמצוות מכוונות להוציא אל הפועל את הנפש האלוהית של אותו אדם ספציפי.

לפי זה מובן היטב מדוע "גוי ששבת (שמר שבת) חייב מיתה". נפשו של הגוי שונה באופן מהותי מנפשו של האדם מישאל, ולכן שמירת השבת אינה מתאימה לו בשביל להידבק בה'.

לעתיד לבא, כאשר יתוקן העולם, האדם יהיה דבק בה' מצד עצמו, ולא יהיה צורך בקיום המצוות. לכן, כאשר יגיע העולם למצב מתוקן שכזה, לא יהיה צורך בשחיטה וכדומה, כיוון שהאדם כבר הגיע אל השלמות. יוצא אם כן, שלשית המהר"ל, המצוות מוגדרות לא לפי מה שרצוי בעיני ה' מצד עצמו, אלא הן הדרך שקבע ה' שבה נפש האדם תצא אל הפועל ותתגלה בחייו.

הרחבות

• מצוות בטלות לעתיד לבוא

ולפיכך לעתיד... לא תהא שום שחיטה כלא. מדברי התוספות עולה שלמרות ש"מצוות בטלות לעתיד לבוא" בכל זאת בעת תחיית המתים יהיה קיום של המצוות מרצון, הגם שכבר לא יהיה ציווי על המצוות [נדה סא, ב, ד"ה אמר רב יוסף]. רבי יונתן אייבשיץ הקשה על מעלה זו לאור דברי התוספות, שהרי: "גדול המצווה ועושה ממי שאינו מצווה ועושה" [עבודה זרה ג, א]. ומתרץ שמעלתו של המצווה ועושה היא בהתגברותו על היצר המגרה אותו לעבור על הציווי. ומפני שלעתיד לבוא לא יהיה כלל יצר הרע, שוב אין מעלה זו קיימת [יערות דבש חלק שני דרוש ט]. נמצאנו למדים מדבריו כי העובדה שהמצוות יתבטלו מורה על מעלתו העליונה של העולם לעתיד לבוא. באותה העת לא יהיה כלל יצר הרע מכיוון שהמצוות תהיינה כל כך שייכות אל האדם.

על כך שואל המהר"ל: איך ייתכן ש"מצוות בטלות לעתיד לבוא" והרי התורה נצחית? בתשובתו הוא מדייק ממה שנאמר 'מצוות בטלות' ולא 'התורה בטלה': "שלא יהיו בסגנון זה שהם עתה, כי התורה היא סדר עולם הזה כמו שבארנו, אבל לזמן התחייה הוא עולם הבא, ואין לו סדר העולם הזה" [לקמן פרק נב]. ניתן להבין את שינוי סגנון המצוות עליו מדבר המהר"ל, כפי שביארנו בדברי התוספות.

שאלות לדין

מה רצו חז"ל ללמד אותנו בכך ש'גוי ששבת חייב מיתה'? מדוע אמרו זאת בצורה חריפה? האם 'לעתיד לבוא' העולם יראה אותו דבר או שהוא ישתנה?

ולכך כפיה מצוות שאם עשאן אחר חייב מיתה. כמו שאמר (סנהדרין נח, א): גוי ששמר את השבת חייב מיתה. ואלו היה המצוה משום שהדבר הזה והמעשה הזה טוב בעצמו, סוף סוף עשה הגוי מעשה טוב, רק שהמצוות הם אל המקבל, כפי סדר השכלי אשר ראוי ולזה נותן סדרו כך ולזה אין נותן לו סדרו כך. אבל אם סדר השם יתברך המצוות כפי הטוב, סוף סוף היה המעשה ההוא טוב בעצמו. ולכך המצוות הם מצד הפנים אדם זה ואת זה ממייתים, כי הכל לפי הסדר השכלי. וזהו פרוש ומה אכפת להקדוש ברוך הוא בין שוחט מן הצואר ובין שוחט מן הערף. כי בודאי מצד עצם הפעולה אין חלוקה, רק ששך ראוי אל המקבל לפי סדר השכלי.

והתבאר לך שאל יאמר האדם כי המצוות הם שהשם יתברך רוצה השחיטה בעצמה. רק? מפני שהשחיטה הוא מעשה שראוי אל האדם סדר הזה, לא מצד עצם השחיטה. וזהו בודאי זכרון הנפש כמו שבארנו. ולפיכך לעתיד, כאשר השם יתברך יעשה סעודה לצדיקים, לא תהא שום שחיטה כלא, מאחר כי השחיטה היא לצד הפנים, ולעתיד לא יהיה צריך צדו. כי האדם יהיה אז בשלמות מעלתו. ואלו היה השחיטה טובה וראוייה מצד עצמה, אם כן למה תהא השחיטה בטלה? כי הדבר שהוא טוב מצד עצמו, אין בטול לו. רק כי השחיטה היא לצד הפנים, מצד כי מעשה השחיטה השכל מחייב, ששך יעשה האדם. ובזה האדם הוא בפעל השלמות. ולפיכך המצוה הזאת היא צדו נפשו, שהיא מלמעלה. אבל מצד עצם השחיטה, לא אכפת להקדוש ברוך הוא אם נוחר או מעקר, שיהיה הנוחר רע בעצמו, זה אינו. ולכך לעתיד שאין עוד צדו אין שחיטה. ודבר זה מבאר ביותר, ועוד יתבאר זה.

אמרו חז"ל: גוי ששבת חייב מיתה. אם מעשה המצווה הוא טוב בעצמותו, מדוע מתחייב הגוי מיתה הרי עשה מעשה טוב? אלא שיש לומר שהמצוות מותאמות לאדם לפי הצווי האלוקי. הרצון האלוקי הוא שאדם מסוים יעשה דבר זה, שאדם אחר לא יעשה מעשה זהה. למרות שהמעשים זהים הם מתאימים לאחד ואינם מתאימים לאחר. ולכן אותה מצווה יכולה להביא אדם אחד לידי חיבור עם הבורא, ואחר שיקיימה והוא לא נצטווה עליה, קיומה יביאהו לידי מיתה, כי כאמור הכל תלוי ברצון האלוקי. וזה הביאור לדברי חז"ל: וכי מה איכפת לקב"ה בין שוחט מן הצואר לשוחט מן העורף, כי בודאי מצד עצם המעשה אין הבדל, ולא שהאחד מעשה טוב והשני מעשה שלילי, אלא שכך הוא הרצון האלוקי שיעשה האדם.

העולה מן האמור: לא יאמר אדם שהקב"ה רוצה במעשה השחיטה מצד עצמו, אלא הקב"ה רוצה בשחיטה כי רצונו שיעשה האדם את המעשה הראוי לאדם, ובקיום המצוות על פי הצווי האלוקי דבק האדם בבוראו. לכן לעתיד לבא, כאשר יעשה הקב"ה סעודה לצדיקים, לא תהיה שם שחיטה, כי מעשה המצוות הוא אמצעי להביא את האדם להדבק בבוראו, וכאשר כבר יהיה דבק בבוראו יהיה בשלימות מעלתו ולא יצטרך למעשה המצוות. אם נאמר שעצם מעשה השחיטה הוא דבר טוב, בודאי היה צורך לעשות טוב גם לעתיד לבא, אבל לפי מה שבארנו אין זה ענינן של המצוות. ענינן כאמור הוא להביא לידי כך שהאדם יוציא את שלימותו אל הפועל ויהיה דבק בבוראו, כשיגיע אל שלימותו אין צורך לאדם בקיומן של המצוות. ענין זה התבאר ועוד יתבאר בפרק הבא.

